

СЕВЕРНИЯТ ПОЛЮС, ПРЕТЕНЦИИТЕ НА РУСИЯ, ДРУГИТЕ И КОНВЕНЦИЯТА НА ООН ПО МОРСКО ПРАВО

НАКЪДЕ СЕ НАКЛАНЯ ЗЕМЯТА... НУЖЕН Е НОВ СВЕТОВЕН ЕНЕРГИЕН РЕД

Антон Антонов

На 2 август 2007 год. в 19,15 часа московско време приключи мисията на батискафите „Мир-1” и „Мир-2”, които успешно изплаваха на повърхността от дъното на Северния ледовит океан. Тези изследователски кораби са част от руската полярна експедиция „Арктика-2007”. По точно, изследователите достигнаха успешно и за първи път морското дъно под Северния полюс на планетата Земя.

Каква е причината за засиления интерес към това безспорно успешно научно начинание в днешните подчертано меркантилни времена?

Целта на Русия, финансирала проекта е да докаже, че Континенталният(океански) шелф в геологическо структурно отношение е сроден с бреговете на страната и е продължение на Сибирската континентална платформа. Благородна и не само благородна цел, явно пак ще става дума за пари и то много пари. Интересен е и фактът, че наред с учените-полярници, участник в експедицията е и шведският милионер Фредерик Полтен, платил 3 млн долара за „екскурзията”. Верижно и активно реагираха на събитието и останалите полярни държави – Норвегия, Канада, САЩ, Швеция и Дания(Гренландия).

Създава ли се „проблем” след руската експедиция в Арктика? От самата експедиция и поставянето на руския вимпел на океанското дъно, не. Обичайна човешка практика през вековете е, да се означава мястото до което се е добрал човек за „първи” път. Това е малката награда на изследователите. Проблемът е друг и е многоаспектен.

За какво става дума сега, а и утре?

КАКВО Е ТОВА „КОНТИНЕНТАЛЕН ШЕЛФ”

„Континенталният шелф” представлява сравнително равнинна плитководна част от океанското дъно, като част от Световния океан. Наклонът на този значителен равнинен масив е до 1 градус. Тази „равнина” е разположена в близост до континентите и големите острови – между бреговата линия и континенталния склон. Широчината на тази значително разчленена площ започва от 0 м и достига до 150 морски мили. Според някои аналитични данни, космически снимки и изчисления ширината на „шелфът” на някои участъци надвишава и 300 морски мили. Или като цяло, „континенталният шелф” представлява приблизително 9% от площта на Световния океан. Геологически структурно, Шелфът е изграден от континентален тип земна кора, като над 90% от площта са потопени континентални платформи, или потопени крайбрежни равнини. Тези участъци са извънредно богати на находища – нефт и природен газ, въглища и други минерали. Поради богатия разстителен характер на тези територии, водите над тях са наситени с морски видове и хранителни микроорганизми и представляват интерес за промишлен риболов. Тези най-бегли данни за Континенталният шелф са достатъчно красноречиви и аргументират най-различни и понякога неконтролируеми стремежи на отделни богати и силни държави, както и на транснационални компании към почти несметните богатства на шелфа и морското дъно.

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРЕТЕНЦИИ НА РУСИЯ И ДРУГИ ПОЛЯРНИ ДЪРЖАВИ

С полагаването на вимпела с държавния герб и знаме на Русия на дъното под Северния полюс, Русия внимателно ескалира нова фаза в кампанията си за

приобщаване към своето териториално пространство на значителна част от Континенталния шелф на Севера. Тази „претендирана“ територия е с приблизителна площ от 1 200 000 кв.км. и се заключава в триъгълника Чукотка – Северен полюс – Мурманск. В това пространство експертите са изчислили, че има над 10 милиарда тона запаси от нефт и газ, както и други минерали. В тези си експанзионистични стремежи Русия не е сама. Подобни интереси за сега са декларирали Канада, Норвегия, САЩ и Дания. Тези претенции днес се изразяват преди всичко с политически декларации и от позиция на присъствието и силата. Основават се на международното право в най-общ план, като правните им „аргументи“ не са резултат от точен анализ и правилно тълкуване на действащото международно право, те са по-скоро заявление на силният.

Преди полярната си експедиция от 2007 г., Русия внесе през 2001 г. в ООН документация с която се опитва да докаже, че въпросният шелф е геологическо продължение на нейната сухоземна територия. Датски учени и експерти твърдят обратното, че интересувашите ги шелфови територии са продължение на гренландските брегове. Експедиции и проучвания поддържат Канада и САЩ. Съединените щати с известно „закъснение“ откриха процедура по ратификация на Конвенцията на ООН по морско право? А, те някога бяха в основата и! Очаква се засилена активност и на останалите държави.

КАКВИ СА ИСТИНСКИТЕ ЦЕЛИ?

Експертни анализи на ООН от средата на миналия век показваха недвिसмислено, драматично изчерпване на минералните и енергийни ресурси на $\frac{1}{4}$ от планетата Земя, т.е. от континенталната и сухоземна част. Човечеството за време от около век и половина успя да употреби подземните си ресурси. Към наши дни, основните метали – желязо, мед, цинк, олово, алуминий и др. имат (в различна степен) експлоатационен(промишлен) капацитет на добив за няколко десетки години! Това се отнася и за нефта и газа.

Именно за това големите държави и транснационалните компании хвърлят поглед към океанските дълбини и са готови на „всяка цена“ да забият сондите там първи. И още нещо, силните днес в търговията с енергии са инвестирали прекалено много и напред, за да превключат технологично на други алтернативни енергии. Инвестициите са многопланови и обвързани – технологии, бизнес, власт.

„ЕНЕРГИЙНИТЕ РИСКОВЕ“ ДНЕС!

Независимо, че живеем в относително „модерен“ и високотехнологичен свят, културата на консумиране благата на Земята е може ми в най-ниската си и неразвита фаза. Причината – неконтролируемият стремеж към бързи печалби. Неблагоприятните за човека и планетата резултати от добива и експлоатацията на енергия са очевидни и предсказуеми в близка и по-далечна перспектива. Плюсовете са видими, но те са „полезни“ за минимална частица от съвременното човечество, Минусите са за всички и за бъдещите поколения.

Къде виждаме днес, основните рискови фактори свързани с проучването, добива и експлоатацията на познатите енергийни източници – нефт и газ?

- **ПОДЧИНЕНОСТ на Световната икономика на технологии свързани само с нефта и газа.**

На където и да се обърнем виждаме, че сме зависими от производства, които не могат да съществуват без днешните енергийни източници. Човекът се придвижва, пътува с автомобил, самолет и кораб, храни се и се облича, топли се

или разхлажда, благодарение на тази икономика, която почти изцяло е подчинена на познатите горива.

- **НЕДОСТАТЪЧНОСТ на финансов ресурс за разработване и експлоатация на алтернативни ресурси и технологии.**

Независимо, че съвременните научни достижения показват и други, алтернативни пътища, за „бягство” от нефтената „прегръдка”, те не се реализират. За новите технологии, създаващи алтернативни, благоприятни за човека перспективи – няма пари. Тези, които печелят от нефта и газта управляват света. Те не желаят да инвестират в бъдещето, защото печалбите им ще рухнат драстично. А не съществува държавна администрация, власт която може и иска да промени статуквото, защото и тя се храни от тях, и то добре.

- **ОПАСНОСТ от ускоряване на неблагоприятни климатични изменения за човека и Земята.**

Глобалното затопляне е факт и е резултат от емисиите въглероден двуокис и други газове, които причиняват парниковия ефект. Особено активен е този процес в Арктика. Налице е Доклад „Ефекти от затопляща се Арктика: Оценка за влиянието на арктическият климат”, разработван от 300 учени в продължение на 4 години. Основният извод е, че Арктика се затопля много по-бързо, отколкото който и да било е очаквал, с двойни темпове в сравнение с други региони на планетата. Изчезва полярната ледникова шапка, топи се и масивната гренландска ледена кора. Ако този процес продължи така интензивно, това може да доведе до повишаване нивото на Световния океан до 7 метра, което ще удави десетки гъсто населени острови и други крайбрежни територии! Ако днешната ускорена промяна на климата не бъде спряна, това ще доведе перманентни катастрофални изменения на земния ландшафт и човечеството.

- **ЗДРАВΟΣЛОВНИ И ГЕНЕТИЧНИ проблеми и изменения за човешкия род днес и на бъдещото поколение.**

Днешният човек с тази физиология и вид е резултат на хилядолетия еволюция. И отделните раси и народи са привикнали да живеят и се развиват при определени специфични климатични и природни условия. Очакваната интензивна и скоростна промяна на климата и температурите, както и катастрофалните последици ще създадат предпоставки за епидемии, развитие на непознати болести, драстично намаляване на населението и постепенна промяна в генетиката на човешкия индивид.

- **БЕЗПЕРСПЕКТИВНОСТ и обезсмисляне на съществуването на съвременния „нефтен” човек.**

А утре, когато нефта и газта се изчерпят, човекът остава с „перспективата” да е гол, бос, гладен и обречен на студ. Днешният човек е социален индивид, който се е формирал при определени стабилни природно-климатични фактори. Психиката на отделния индивид, народ, раса се е изграждала постепенно при определени жизнени, почти константни параметри на живота. Рязката и негативна промяна в условията и стандарт на живот ще предизвикат остри психически деформации на индивида и човечеството изобщо.

- **КАКВО КАЗВА МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО?**

Човечеството отдавна се е устремило към открития Космос. Но десетилетия наред планетата Земя, очевидно не е приоритет на Човекът. В тази посока и като отчитаме климатичната криза в която е изпаднала планетата в резултат на човешката дейност, Международното право е длъжник. И все пак, може да се намери добро юридическо решение като база. То може да се извече от най-модерния юридически документ на нашето време – Конвенцията на ООН по морско право (КООНМП). Базовият въпрос е, дали Северният ледовит океан, в частност Северният полюс са въвн от международноправните регламенти? Категорично не! Действащата КООНМП регламентира морските пространства по целия Световен океан, част от който е и Северния ледовит океан. Конвенцията е в сила. Тя регламентира два от интересувашите ни режима – Изключителната икономическа зона и Континенталния шелф. И по-конкретно, шелфът се определя в чл.чл. 76-84 от Конвенцията. Допустимата ширина на това морско пространство е от 200 до 350 морски мили. Крайбрежната държава, доказала че става дума за прилежащ към нейната територия шелфов район има само определени суверенни права, а не абсолютна собственост и власт върху тази площ. И при спор, между съседни или срещулежащи държави „се извършва споразумение въз основа на международното право, както се посочва в чл. 38 на Статута на Международния съд, за да се постигне справедливо решение.” Следва, Русия, Норвегия, Дания, САЩ и Канада да докажат своите претенции по отношение геологична еднородност и естествено продължение на държавната територия за претендираните пространства в рамките на регламента. След което да пристъпят към преговори въз основа на чл. 83 от Конвенцията, обявяващ как става „делимитацията на континенталния шелф”. И ако е възникнал официален юридически спор, чрез Международния съд да установят и уредят своите претенции поотделно за всяка държава.

- **ЩЕ СПАЗВАТ ЛИ ДЪРЖАВИТЕ „ПРОТОКОЛЪТ ОТ КИТО” КЪМ РАМКОВАТА КОНВЕНЦИЯ НА ООН ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА - ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ВРЕДНИТЕ ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИТЕ ГАЗОВЕ?**

Този документ също е Международно право и от февруари 2005 год. е действащ и задължителен за държавите. Този международен акт е превантивен, възпиращ и е насочен преди всичко против замърсяващата дейност на трийсетина индустриални държави. Въпросът е, въпреки „Протоколът,” ще забият ли нефтените държави и компании сондите и комините в девствените райони на Севера?

- **ЩЕ УСКОРИМ ЛИ ЕКОЛОГИЧНАТА ГИБЕЛ НА ПЛАНЕТАТА?**

Претендиращите държави, ще трябва преди да предяват своите „териториални” претенции да отговорят на следните въпроси – *ще увеличат ли замърсяемостта на региона Арктика, ще увредят ли на живите и редки видове животни, организми и растения, ще допуснат ли с дейността си за по нататъшното гибелно затопляне на региона и планетата?*

През 1970 год. във всеки един момент върху планетата Земя на 15% от повърхността и е имало суша, към 2005 год. цифрата е 30%! Според известният учен, петролен специалист, съветник при Британското правителство г-н Джереми Легет:

Човечеството навлиза в „решаващо десетилетие, през което ще стане ясно дали ще оцелеем или не!” Земята натежава от вредни вещества, Земята се накланя с помощта на човека към своята гибел.

• РЕШЕНИЕТО

Изход има. И значителна част от умните хора на планетата работят в тази посока. Резултат от тази дейност е „Протоколът от Киото”. Но това не е достатъчно. Какво трябва да се направи, кои трябва да са първите стъпки?

- **Да се наложи мораториум за каквато и да е добивна и преработваща дейност в регионите на Северния ледовит океан и Антарктида, чрез Организацията на обединените нации (Резолюция на СС или на ОС на Организацията);**
- **Да се изработи аналогичен международноправен режим за статут на Северния ледовит океан, като този за Антарктида;**
- **Да се създадат Постоянен Комитет и Фонд при ООН, които да работят за изграждане на нови и чисти източници на енергия, като слънцето, вятърът, водорода, биомасите и др.;**
- **Да се подготви Конференция на ООН с цел създаване на Нов Световен Енергиен Ред и се изработи и приеме Конвенция в тази връзка(ООН има богат опит с работата на III Конференция на ООН по морско право)**

На 16 февруари 2005 год. при влизане в сила на Протокола от Киото, Председателят на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу заяви:
„Задължително е всички да направим всичко възможно, за да съхраним нашата планета за бъдещите поколения, както и да живеев самите ние в по-голяма безопасност. Протоколът от Киото е първа, но важна стъпка в тази насока. Влизането му в сила днес изпраща силен сигнал към световния бизнес, относно това че се нуждаем от нови технологии, безвредни за околната среда.”

2007 година изминава, чистите технологии отдавна съществуват, Глобалният Свят прави ли нещо, времето изтича.....!

Август 2007